

Blaha Lujza

Blaha Lujza 1866 körül

Élete

Blaha Lujza (született *Reindl Ludovika*, Rimaszombat, 1850. szeptember 8. – Budapest, Erzsébetváros, 1926. január 18.) magyar színésznő, „a nemzet csalogánya”

Édesapja, Reindl Sándor huszártiszt volt a császári és királyi hadseregben. Nyíregyházi szolgálati ideje alatt ismerkedett meg Ponti Lujzával. Tiszti rangját feladva kilépett a hadseregből, és 1848 február 24-én – a család ellenzése dacára – házasságot kötöttek. Három hét múlva Reindl belépett a Szabadságharcba, és őrmesterként szolgált. A Világosi fegyverletétel után bujdosnia kellett. Minthogy jó hangja volt, és szépen énekelt, egy színtársulathoz szegődött el. Vándorszínésznek állt, Várai Sándor néven. 1856-ban a kolera sújtotta Kassán játszott, előadás közben vesztette életét. Édesanyja, Dé Ponty Alojzia társalgási színésznő ezután újból férjhez ment: 1857-ben kötött házasságot Kölesi Antal színpadi festővel. Így történt, hogy a művésznőt néhol Kölesi Lujza néven, nevelőapja nevének említik.

Első férjével, a 37 éves Blaha János karmesterrel 16 évesen esküdött 1865-ben Szabadkán. Tőle kapta zenei képzését. A korrepetitor szép és tehetséges tanítványa kedvéért még magyarul is megtanult. Férje nevét – bár még két házasságot kötött – élete végéig viselte. Második férje Soldos Sándor, Heves megyei földbirtokos volt. Harmadik házasságát báró Splényi Ödön rendőrtanáccsossal kötötte 1881. február 27-én.

Gyermekei: Blaha Sándor (1874-1948) belügyminisztériumi államtitkár és Blaha Sári (Soldos Sári, 1876-1956).

Blaha Lujza egyik férjébe sem volt szerelmes. Verő György *Blaha Lujza és a Népszínház* című könyvében arról ír, hogy *"föllerle, de meg el is veszítette az Ideálját"*, azonban arról nem esik szó, hogy ki volt ez az Ideál, a színésznő naplójából sem derül ki. Szoboszlai Zoltán *Ugrai mozaik* című könyvében Bölöny Józsefre, a színész nagyváradi lovaglópárterére

tippel. Blaha Lujza törvénytelen szerelemgyerekének, Sándornak keresztelésénél a Pest-belvárosi főplébánia születési anyakönyvi bejegyzésében (1874. szept. 25.) az "Észrevételek" rovatban Máday Sándor országgyűlési képviselő, köz- és váltóügyvéd neve szerepel, aki természetes atyaként jelent meg és íratta be nevét, ezt utólag kihúzták. Más források szerint Soldos Sándor az édesapja.

Szülei vándor színházi társulattal járták az országot, mikor is Losoncról tartottak Rimaszombat felé, s várandós édesanyja Rimaszombat első lakóházában, Marczel József csizmadia-mester házában, hozta világra leányát, Reindl Ludovikát. Gyermekkorában vidéki társulatokban ismerkedett a színészmesterséggel. Alig négyévesen már statisztaként szerepelt, Klizsnik majomszínész mellől kellett a hordóból kiugrania a színre. Először 1856. április 22-én, hatévesen lépett színpadra az esztergomi Fürdő Szállóban. Játszott [Szabadkán](#) és Debrecenben is, de főként a fővárosi színházakban szerepelt.

1865 januárjában kötött házasságot Blaha János (Jan Blaha) cseh származású osztrák katonával, aki felismerte az ifjú színész nő tehetségét és a későbbiekben karrierjét egyengette. Hálából neje élete végéig viselte nevét. Blaha János ugyan nem tudott magyarul, Lujza pedig németül nem beszélt, de egy leckeóra végén énektanára szerelmet vallott a meglepett színésznőnek és egyben a kezét is megkérte.

1866-ban Szabó József Debrecenbe szerződtette, 100 ezüstforintos fizetéssel. Bécsi vendéglátó ismertté tette őt az osztrák operettvilág körében. A Carltheater szerződtetni szeretett volna, ám Blaháné visszautasította az ajánlatot, azzal az indokkal, hogy ő magyar magyar színész nő akar maradni. 19 éves volt, amikor férje elhunyt. Két évvel később Szigligeti Ede szerződtette a Nemzeti Színházhoz.

1875 nyarán Egerbe ment, három napra rá már runyai Soldos Sándor miskolci földbirtokos menyasszonya volt, aki két héttel később feleségül vette.

1896. május 6-án ünnepelte Nemzeti Színház-beli első fellépésének 25 éves jubileumát, a *Tündérlak* című népszínműben. 1901-ben indította útjára a Nemzeti Színház az örökös tagság intézményét, ezt elsőként Blaha Lujza kapta meg, akit 1901. március 2-án Széll Kálmán miniszterelnök tüntetett ki a címmel.

1901 júniusában Kassán, és augusztusban Balatonfüreden játszotta utolsó vendégszerepeit, továbbiakban a nyári vendéglátóktól visszavonult.

1905-ben Kada Elek: *Helyre asszony* című darabjában játszott a Királyszínház színpadán, nagy sikert hozva a darabnak. 1906 novemberében Vidor Pál partnere volt, aki menet közben átvette a válságba került Népszínház igazgatását, később öngyilkos lett a kusza színházi viszonyok miatt. Hosszas vajúrást követően a Népszínházat összevonták a Nemzetivel, ami gyakorlatilag a népopera műfajának elhalását eredményezte. Blaha, aki a népopera műfajában mozgott a legotthonosabban, ettől kezdve prózai szerepekben is kénytelen volt bizonyítani. 1909-ben Móricz Sári *bírójában*, vagy a *Lányomban* tündöklő alakítását a kritika és a nézők is egyaránt dicsérték. Férjének 1909-ben bekövetkezett halála azonban visszavonulásra készítette. Sokáig nem lépett fel, majd 1912-ben néhány alkalommal közkívánatra játszott A piros bugyellárisban. Utoljára Garamszeghy Sándor *Matyólakodalom* című darabjában lépett fel, amit Blaha visszavonulása miatt kellett levenni a műsorról.

Az első világháború alatt néhány alkalommal eljátszotta a Nagymamát, színházba azonban leginkább a Magyar Színházba járt, ahol unokája Blaha Gitta szereplését követte nyomon. (Mikszáth: *Szent Péter esernyője* - női főszerep.)

Utoljára 1923-ban lépett színpadra a Városi Színházban, a Népszínház nyugdíjasai tiszteletére rendezett ünnepségen, de itt nem énekelt. A filmezéstől idegenkedett, zavarta a

hangnélküliség, az erőteljes maszkírozás, a mozdulatok groteszksége. Visszavonulását követően egyszer mégis kamera elé állt. 73 éves korában az Országos Színészegyesület örökös tagjává avatta. Tulajdonképpen 1914-től visszavonultan élt, nővérével, majdan Mancini nevű kis unokájával, balatonfüredi házáat eladva, az ún. "Szelényi"-házban levő lakásában. Agyára húzódó betegsége egyre erősödött, szervezete legyengült, többnyire a lakásában élt. 1925. szeptember 25-én ünnepelte meg a 75. születésnapját, cigányzenekar adott szerenádöt, ám a nagyasszony hamar elfáradt, s visszavonult. Ablakából hosszan nézte egykori színházát. Egy végzetes tüdőgyulladás vette le végleg a lábáról, amiből fölépült ugyan, de ágyhoz kötötten élt attól fogva haláláig. 1926. január 18-án, 76 éves korában hunyt el a színész "Nagyasszony" tüdőgyulladásban. Örök nyugalomra helyezték 1926. január 20-án délután 3 órakor a Kerepesi temetőben.

Filmszerepei

- 1901 – *A táncz* – Pekár Gyula ismeretterjesztő filmsorozatának egy darabjában játszik
- 1916 – Csiky Gergely: *Nagymama* c. film főszerepe

Színházi szerepei

- 1863–65 – *Féltve őrzött kislány* – gyermekcímszereplő – Győri Színház
- 1865 – *Eljegyzés lámpafénynél* címszerepe – Szabadkai Színház
- 1865 – *Varázshegedű* c. operett címszerepe – Szabadkai Színház
- 1867 – *Kékszakállú* – operett-átirat – főszerep, Debreceni Színház
- 1867 – *Varázshegedű* – operett-főszerep, – Debreceni Színház
- 1867 – *Szép Galathea* – főszerep – Debreceni Színház
- 1867 – *Gerolsteini Nagyhercegnő* – főszerep – Debreceni Színház
- 1867 – *Világszép asszony Marcia* – operett-főszerep, Debreceni Színház
- 1867 – Marcsa – *Tündérlak Magyarhonban*, Debreceni Színház
- 1867 – Török bíróné – Csepreghy Ferenc: *A piros bugyelláris* – Debreceni Színház
- 1871. május 7. – Marcsa – *Tündérlak Magyarhonban* – Nemzeti Színház – Blaha Lujza budapesti premierje
- 1871. november – Zsuzsi – *A Nagyapó* c. népszínműben – Nemzeti Színház
- 1873 – Abonyi Lajos: *A betyár kendője* népszínmű, címszerep – Nemzeti Színház
- 1874 – *Csikós* c. népszínmű, címszerep – Nemzeti Színház
- 1874 – *Panna asszony lánya*, címszerep – Nemzeti Színház
- 1874 – *Ripacsos Pista dolmánya*, címszerep – Nemzeti Színház
- 1874 – *Vén Bakancsos* – címszerep – Nemzeti Színház
- 1874 – *Peleskei Nótárius* – gazdasszony szerepe – Nemzeti Színház
- 1874 – Szigligeti Ede: *Sztrájk* főszerepe – Nemzeti Színház
- 1875. január 1. – Finum Rózsi – Tóth Ede: *A falu rossza* c. népszínművében – Nemzeti Színház
- 1875. október 22. – Tóth Kálmán: *Az ördög párnája* – bohózat, főszerep – A Népszínház első darabja
- 1877 ősze – *A Kisasszony a feleségem* – operett-főszerep – Népszínház
- 1878 – Török bíróné – Csepreghy Ferenc: *A piros bugyelláris* – Népszínház, címszerep – a *Csingilingi csárdás* c. betétdal slágerré válik
- 1879 – *A Favartné* c. operett főszerepe – Népszínház
- 1879 – *Boccaccio* c. operettben mint az ifjú Boccaccio – Népszínház
- 1879 – *Királyfogás*

- 1879 – *Üdvöske*
- 1879 – *Kornevilli harangok*
- 1879 – *Kis herceg*
- 1879 – *Franciák Milánóban*
- 1879 – *Titilla hadnagy*
- 1879 – *Peking rózsája*
- 1882 – *Vörös Sapka* – főszerep – Népszínház
- 1882 – Konti József: *Eleven ördög* – operett-címszerep, Népszínház
- 1883 – *A Koldusdiák* – Simon diák szerepében – Népszínház
- 1885 – *Felhő Klári* – népszínmű címszerepe – Népszínház
- 1886 - Gerő Károly: *Tunikás lányok* - népszínmű - Népszínház
- 1888 – Konti József: *Suhanc* – operett-főszerep, Népszínház
- 1888 – Follinusz Aurél: *Náni* – főszerep – Népszínház
- 1890 – *Igmándi kispap*, Esztike szerepe – Népszínház
- 1890 – *Parasztkisasszony* – főszerep – Népszínház
- 1892 - Gerő Károly: *Kis madaram* - Népszínház
- 1894 – *Szókimondó asszonyság* – főszerep – Népszínház
- 1894 – Bokor József: *Télen* c. népszínmű – főszerep – leánya, Soldos Sárka először lép föl vele
- 1897 – *A gyimesi vadvirág* – főszerep – Népszínház
- 1897 – *A tékozló* – főszerep – Népszínház
- Gárdonyi Géza: *A bor* c. darabjában Nemzeti Színház
- 1908 – Csiky: *Nagymama* – főszerep – Nemzeti Színház
- 1909. március 17. – Móricz Zsigmond: *Sári bíró* – Bíróné főszerep, Nemzeti Színház
- 1909 ősze, Móricz Zsigmond: *A lányom* – főszerep, Nemzeti Színház
- Móricz Zsigmond: *Aranyos öregek* – főszerep – Nemzeti Színház
- 1911 nyara – Török bíróné – Csepreghy Ferenc: *A piros bugyelláris* c. népszínmű – Balatonfüred
- 1912 február – Szigeti József: *Rang és mód* – főszerep – Nemzeti Színház repríze
- 1912 – Abonyi Lajos: *Betyár kendője* – főszerep, felújítás Nemzeti Színház
- 1912 – Török bíróné – Csepreghy Ferenc: *A piros bugyelláris* c. népszínmű, főszerep – felújítás
- 1914. január – Garamszeghy Sándor: *Matyólakodalom* – főszerep – Nemzeti Színház, utolsó szerepe, visszavonulása miatt leveszik a műsorból

1918. március 18-án, Garamszeghy Sándor: *Matyólakodalom* című darabjában lépett utoljára színpadra.

Emlékezete

Blaha Lujza nevét számos tér, színház és utca őrzi, legismertebb talán a Budapest VIII. kerületében található Blaha Lujza tér. Gödöllőn, ahol 10 éven keresztül nyaralót tartott fenn, városnegyedet neveztek el róla.

A Balatoni Szövetség 1926-ban plakettel díszített emlékpapot állíttatott neki a sétányon. Balatonfüredi villáján, ahol 1893 után szívesen töltötte idejét, tábla őrzi emlékét.

Forrás

https://hu.wikipedia.org/wiki/Blaha_Lujza